

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ กรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อ 1) ศึกษาการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ 2) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดบริการในการจัดบริการในศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ 3) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ คินแมง 8 คน ศูนย์บริการผู้สูงอายุบางแค 8 คน ศูนย์ผู้สูงอายุนันทิพย์สุคนธ์ 8 คน 2) กลุ่มเจ้าหน้าที่ของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุแห่งละ 3 คน จำนวน 9 คน และกลุ่มครอบครัว ญาติ และเพื่อนบ้านในพื้นที่เขตของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุแห่งละ 5 คน จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่มย่อย การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดทฤษฎี และวิเคราะห์แบบอุปนัย นำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบการบรรยายเชิงพรรณนา สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ อายุระหว่าง 54 – 82 ปี ส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง อาชีพแม่บ้าน ข้าราชการบำนาญ และค้าขาย มีระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ประถมศึกษา สุขภาพร่างกาย แข็งแรงดี มีเพียง 2 – 3 คน มีโรคประจำตัว เบาหวาน ความดันโลหิตสูง บทบาทหน้าที่ในครอบครัว ส่วนใหญ่อยู่บ้านเฉย ๆ ทำงานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ เกือบทุกคน มีบทบาทในการมีส่วนร่วมในชุมชน กลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ 9 คน คือ ผู้บริหาร 3 คน ได้แก่ เจ้าหน้าที่บริหารงานประชาสงเคราะห์ 8 2 คน เจ้าหน้าที่บริหารงานประชาสงเคราะห์ 7 1 คน เจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์ 2 คน ได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์ 7 1 คน และนักสังคม

สงเคราะห์ 5 1 คน เจ้าหน้าที่อื่น ๆ 4 คน ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพ 3 1 คน นักถ่ายภาพบำบัด 1 คน และพี่เลี้ยง 2 คน

กลุ่มตัวอย่างครอบครัว ญาติ และเพื่อนบ้านในพื้นที่ของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ เพศชาย 4 คน เพศหญิง 11 คน อายุระหว่าง 16 - 72 ปี มีระยะเวลาพักอยู่ในชุมชนอยู่ระหว่าง 1 - 40 ปี เป็นผู้สูงอายุ 2 คน อยู่ในครอบครัวหรือเป็นญาติ 8 คน เป็นเพื่อนบ้าน 5 คน

5.1.2 การจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ

ศูนย์บริการผู้สูงอายุ หรือศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุทุกแห่ง เปิดเพื่อให้บริการแก่ผู้สูงอายุบริเวณใกล้เคียง ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ดินแดง ศูนย์บริการผู้สูงอายุบางแค ศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์ การดำเนินงานของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุได้ดำเนินการ 2 ลักษณะ คือ การจัดตั้งเป็นศูนย์เอกเทศ และการจัดตั้งเป็นศูนย์บริการผู้สูงอายุภายในสถานสงเคราะห์ การจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้ คือ บริการด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ และสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการศึกษา ดังที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ว่า เป็นศูนย์กลางให้บริการผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ และเป็นศูนย์กลางที่จะจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์กับผู้สูงอายุ ซึ่งจะเน้นหนักในรูปแบบที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้แสดงความสามารถ เพื่อให้สังคมยอมรับบทบาทผู้สูงอายุมากขึ้น

5.1.3 การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดบริการในศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ

กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุทั้งหมด มีส่วนร่วมในการจัดบริการในศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ในการศึกษาลักษณะของการมีส่วนร่วมในการจัดบริการ 3 ลักษณะ คือ ในลักษณะบุคคล เป็นการให้ความสำคัญปัจเจกบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วม ในลักษณะกลุ่ม จากการสร้างกลุ่ม มีโครงสร้างภายใน มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง ให้ความสำคัญในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำ ผู้ตาม และในลักษณะโครงการ ให้ความสำคัญต่อการจัดโครงการ ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมที่ดี จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ศูนย์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในลักษณะบุคคลมากกว่าในลักษณะกลุ่มโครงการ มีเพียง 2 - 3 คน ที่มีส่วนร่วมในลักษณะกลุ่ม โครงการ (ศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์ และศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ดินแดง) ในศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์ เจ้าหน้าที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมประชุมทุกครั้ง และกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุทุกคนกล่าวว่า ส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุทุกครั้ง ในกระบวนการการมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การวางแผน การปฏิบัติ และติดตามประเมินผล ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในขั้นตอนการปฏิบัติ รองลงมามีส่วนร่วมในการแสดงความคิด

เห็น มี 2-3 คนมีส่วนร่วมในทุกชั้นตอนของกระบวนการการมีส่วนร่วม เจ้าหน้าที่ไม่ก้าวค้ำกับชมรมในการจัดกิจกรรม หรือโครงการ

กลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุทั้ง 3 ศูนย์ ให้สัมภาษณ์ไปในแนวทางเดียวกัน คือ เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วม มีบทบาทในการจัดบริการ โครงการ กิจกรรม ทุก ๆ ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุมีการกระตุ้น ผลักดันให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการจัดบริการ คือ ประชาสัมพันธ์ทั้งภายนอก และภายใน ชักชวน ครอบครัวยุวมชนให้มีความสนับสนุน ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุคนแดง และศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์มีชมรมผู้สูงอายุ ที่มีการบริหาร คำนึงงาน กิจกรรม เจ้าหน้าที่เป็นที่ปรึกษาในส่วนศูนย์บริการผู้สูงอายุบางแคมีชมรมคนศรีไทยที่ผู้สูงอายุดำเนินการ โดยกลุ่มผู้สูงอายุ มีเจ้าหน้าที่เป็นเพียงผู้ดูแล จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่บางคนก็มีความคิดเห็นแตกต่างออกไป คือ เห็นว่ามีผู้สูงอายุบางคนก็มารับบริการ หรือเข้าร่วมกิจกรรมเพียงอย่างเดียว ไม่มีส่วนร่วมในลักษณะกลุ่ม โครงการ ไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการ และมีบางกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เป็นผู้สูงอายุที่แสดงความคิดเห็น ชอบทำกิจกรรม ในกระบวนการการมีส่วนร่วมในการจัดบริการของผู้สูงอายุจึงมีเพียงผู้สูงอายุไม่กี่คน

5.1.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ

ปัจจัยส่วนบุคคล สังคม มีผลต่อการมีส่วนร่วมในลักษณะกลุ่ม โครงการ และมีผลต่อกระบวนการการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพแม่บ้าน สุขภาพร่างกายแข็งแรง มีบทบาทหน้าที่ในครอบครัวเล็ก ๆ น้อย ๆ หรืออยู่บ้านเฉย ๆ และมีส่วนร่วมในชุมชน สังคมมาก มีลักษณะและกระบวนการการมีส่วนร่วมมาก ครอบครัวยุติ เพื่อนบ้านเป็นปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม การให้การสนับสนุนส่งเสริมผู้สูงอายุให้เข้ามามีส่วนร่วม ทำให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการจัดบริการมาก

ปัจจัยสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ระยะทาง ความสะดวกในการเดินทาง เวลาว่าง ในส่วนระยะทาง ความสะดวกในการเดินทางไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ทุกคนเดินทางมาร่วมกิจกรรมได้สะดวก เวลาว่างเป็นปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ลักษณะและกระบวนการการมีส่วนร่วมในการจัดบริการ กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุมีเวลาว่างมาก มีส่วนร่วมในการจัดบริการในลักษณะกลุ่ม โครงการ และมีส่วนร่วมในกระบวนการการมีส่วนร่วมทุกชั้นตอน

ปัจจัยองค์กร หน่วยงาน คือ นโยบาช วัตถุประสงค์ บุคลากร และลักษณะกิจกรรมของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ มีส่วนส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ วัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ของแต่ละศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ มีความสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของ

เจ้าหน้าที่ว่า เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการจัดบริการ อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุส่วนใหญ่ให้สัมภาษณ์ว่า เจ้าหน้าที่ให้โอกาสในกระบวนการการมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ดังเห็นได้จากศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุมีการตั้งเป็นชมรมต่างๆ ขึ้น ลักษณะกิจกรรมที่จัดขึ้นตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่ให้สัมภาษณ์ว่า มีการสอบถามความต้องการผู้สูงอายุ ก่อนการจัดกิจกรรมใด ๆ มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง กิจกรรมสม่ำเสมอเพื่อให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมมาก

ปัจจัยอื่น ๆ นอกจากนี้ คือ การประชาสัมพันธ์ของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุยังไม่มาก ทำให้ผู้สูงอายุบางคนไม่ทราบ ประชาชนยังไม่เข้าใจ มีผลต่อการมีส่วนร่วมมาก เจ้าหน้าที่ของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุแห่งหนึ่ง (ศูนย์บริการผู้สูงอายุนางแค) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เพราะมีครอบครัว ญาติ เพื่อนบ้านบางคนยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ มีผลทำให้การส่งเสริม สนับสนุนน้อยลงไปด้วย

5.2 อภิปรายผล

จากผลการศึกษาและวิเคราะห์ ได้นำมาอภิปรายผลตามประเด็นดังต่อไปนี้

5.2.1 การจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุของกรมประชาสงเคราะห์ ในกรุงเทพมหานคร

นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2525 ที่องค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้เป็นปีผู้สูงอายุ และให้ประเทศสมาชิก ได้เล็งเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นโดยลำดับ และจำนวนผู้สูงอายุก็เพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับจึงได้เกิดแนวความคิดในการที่จะขยายบริการ ไปสู่คนชราภายนอก แบบ Broadening Out Care ตามแบบอย่างประเทศทางยุโรป และตะวันตก เพื่อให้การสงเคราะห์และช่วยเหลือคนชราตามบ้าน โดยไม่จำเป็นต้องรับเข้าสถานสงเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์เป็นหน่วยงานที่ให้บริการแก่ผู้สูงอายุได้ได้พิจารณาเห็นสมควรจัดตั้งศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุขึ้น หลังจากปี พ.ศ.2520เป็นต้นมา กรมประชาสงเคราะห์จึงได้ส่งเสริม และสนับสนุนให้สถานสงเคราะห์คนชราของกรมฯ ทุกแห่งเปิดศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุขึ้นเพื่อให้บริการแก่คนชราตามบ้านในบริเวณใกล้เคียง ศูนย์บริการผู้สูงอายุ หรือศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ในกรุงเทพมหานคร คือ ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ดินแดง ศูนย์บริการผู้สูงอายุนางแค ศูนย์ผู้สูงอายุนันทิพย์สุคนธ์

การจัดบริการสวัสดิการผู้สูงอายุในรูปแบบบริการผู้สูงอายุ 3 ลักษณะ คือ การจัดบริการในศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ บริการหน่วยเคลื่อนที่ บริการบ้านพักฉุกเฉินสำหรับผู้สูงอายุ การดำเนินงานของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุได้ดำเนินการ 2 ลักษณะ คือ การจัดตั้งเป็นศูนย์เอกเทศ และการจัดตั้งเป็นศูนย์บริการผู้สูงอายุภายในสถานสงเคราะห์ การจัดบริการในศูนย์แบ่งได้ดังนี้ คือ ด้านสุขภาพ ด้านจิตใจและสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา จะเห็นได้ว่าการจัดบริการทางสังคมของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งครอบคลุมทั้งด้าน สุขภาพ จิตใจ สังคม การศึกษา และด้านเศรษฐกิจ สอดคล้องกับแนวทางการจัดบริการสวัสดิการทางสังคมผู้สูงอายุของแผนระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุระหว่างประเทศ ว่าด้วยผู้สูงอายุขององค์การสหประชาชาติที่พิจารณาการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ 3 ด้าน คือ ด้านมนุษยธรรม ด้านการศึกษา และด้านการพัฒนา

5.2.2 การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดบริการในศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ

5.2.2.1 กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการจัดบริการในศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุทุกคน โดยการมีส่วนร่วมดังกล่าว หมายถึง การที่ผู้ร่วมกิจกรรมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ในลักษณะของการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และร่วมติดตามประเมินผล

5.2.2.2 ตามนิยามการมีส่วนร่วมของ ชำนาญศักดิ์ คุ่มไชนะ และคณะ (2534) ลักษณะของการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดบริการ ในศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ พบว่ามี 3 ลักษณะ คือ 1) การมีส่วนร่วมในลักษณะของบุคคล ซึ่งมองประสบการณ์ แนวคิด ปึงจัยส่วนบุคคลเป็นสิ่งสำคัญ ดังเช่น กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุบ้านบางแค เข้าร่วมกิจกรรมในลักษณะบุคคล คือ เข้ามารับบริการทางด้านสุขภาพอย่างเคียว 2) การมีส่วนร่วมในลักษณะของกลุ่ม ซึ่งมีการสร้างกลุ่ม และโครงสร้างภายใน ตัวอย่าง ชมรมผู้สูงอายุ ชมรมดนตรี ในศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง และ 3) การมีส่วนร่วม ในลักษณะของโครงการ โดยมีนโยบาย วัตถุประสงค์ บุคลากร มีส่วนผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมในลักษณะของโครงการ ให้ความสำคัญที่การจัดโครงการ อันก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่ดี ลักษณะการมีส่วนร่วมทั้ง 3 ลักษณะ ที่ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะของบุคคลมากกว่าในลักษณะของกลุ่ม โครงการ มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วน เข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะของกลุ่ม โครงการ ตัวอย่าง ประธานชมรมผู้สูงอายุศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ดินแดง และที่ปรึกษาประธานชมรมผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์ อาชีพ แม่บ้าน ข้าราชการบำนาญ จบการศึกษามัธยมศึกษา ปริญญาตรี สุขภาพแข็งแรงดี ไม่มีโรคประจำตัว อยู่บ้านเฉย ๆ มีเวลาว่างมาร่วมกิจกรรมมาก

การมีส่วนร่วมส่วนใหญ่ในลักษณะกลุ่ม โครงการ เกริกศักดิ์ บุญญาพงศ์ (2939) การศึกษา สักยภาพผู้สูงอายุ ซึ่งให้เห็นว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีศักยภาพ มีความสามารถในการที่จะทำงาน ประเภทต่าง ๆ ทุกประเภท และทุกสาขา นอกจากนี้ยังพบว่ามีความพร้อมที่จะทำงาน หรือมีส่วนร่วม ในกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคม ในส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะบุคคล มี สหคจากไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร ความพึงพอใจ และความต้องการของผู้สูงอายุ และ การมีส่วนร่วมในลักษณะกลุ่ม โครงการ เหนือศักยภาพของผู้สูงอายุทำได้ ไฉไล ไชยเสรี (2539) พบว่า สัมพันธภาพในครอบครัวที่ดี ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในสังคมสูง มีความพึงพอใจใน ชีวิตสูง

5.2.2.3 กระบวนการการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดบริการสำหรับ ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในขั้นการปฏิบัติทุกคน บางคนยังมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การร่วมในการตัดสินใจ การร่วมวางแผน และร่วมติดตาม ประเมินผลเล็กน้อย การจัดบริการ โครงการ และ กิจกรรม เป็นไปตามขั้นตอนการมีส่วนร่วม ชื่น ศรีสวัสดิ์ (2532) และตรงกันกับการศึกษาใน เรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการให้การดูแล บริการ และกิจกรรมต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุ พบว่า มากกว่าร้อยละ 70 ผู้สูงอายุช่วยงานของศูนย์บริการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ มาลินี วงษ์สิทธิ์ และคณะ (2541) ในรายงานโครงการสำรวจสภาวะผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ.2538 ในหัวข้อ การเป็นสมาชิก และเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ชุมชน พบว่าการเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่ม และการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นเรื่องสำคัญ ทำให้ชีวิตผู้สูงอายุมีความหมาย มีสังคม มีเพื่อน นภาพร ชโยวรรณ และจอห์น โนเดด (2539)

5.2.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุของศูนย์บริการทางสังคม ผู้สูงอายุ

5.2.3.1 ปัจจัยบุคคล และสังคม มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ได้แก่ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา บทบาทหน้าที่ในครอบครัว สภาวะสุขภาพร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุ มีผล ต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ ผลการศึกษา พบว่าผู้สูงอายุที่มี ส่วนร่วมในการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ มีอายุ 54 - 82 ปี ส่วนใหญ่มีอาชีพแม่บ้าน รองลงมา อาชีพค้าขาย และข้าราชการบำนาญ อาชีพอื่นๆ ระดับการศึกษาตั้งแต่ประถมศึกษาถึงระดับ ปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีสภาวะร่างกาย จิตใจ แข็งแรงดี ไม่มีโรคประจำตัว มีบทบาทใน ครอบครัวเล็ก ๆ น้อย ๆ สอดคล้องกับการศึกษาของ อัมพร วรวัฒน์ชัย (2532) ด้านการปรับตัว ของผู้สูงอายุใน และนอกชมรมผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุ เพศ สถานภาพสมรส ตำแหน่ง

ครั้งสุดท้าย การรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพ ฐานะความเป็นอยู่ที่เหมือนกัน สามารถปรับตัวได้คิ
 มาลินี วงสิทธิ์ และศิริวรรณ ศิริบุญ (2537) ศึกษาเรื่อง สักยภาพของผู้สูงอายุในการมีส่วนร่วมใน
 กิจกรรมต่าง ๆ พบว่า สักยภาพของผู้สูงอายุในการเข้าร่วมกิจกรรมได้มากน้อยแปรผันตามอายุ
 คือ ผู้สูงอายุที่อายุน้อยจะมีสัดส่วนของผู้ที่รู้สึกว่าคุณเองมีความสามารถมากกว่าผู้ที่มีอายุมาก

* ปัจจัยทางสังคม หมายถึง การที่ ครอบครัว ญาติ และเพื่อนบ้านมีเวลาที่พักอยู่ในชุมชน
 ความสัมพันธ์ต่อผู้สูงอายุ ทักษะที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ทักษะคือศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ
 การสนับสนุน ส่งเสริมผู้สูงอายุในการจัดบริการทางสังคมผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า ครอบครัว
 ญาติ และเพื่อนบ้าน มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ มีระยะเวลาพักอยู่
 ในชุมชนตั้งแต่ 1 - 40 ปี ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนนานที่สุด เป็นผู้สูงอายุที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมใน
 ศูนย์ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ผู้สูงอายุควรเข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์ เพราะมีประ โยชน์ต่อผู้สูงอายุ
 แต่มีผู้ที่มีความเห็นแตกต่าง ไม่เห็นด้วยกับการให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์ ต้องการ และ
 สามารถดูแลผู้สูงอายุด้วยตนเอง ความเห็นเกี่ยวกับศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่รู้จัก
 เข้าใจการมีส่วนร่วมผู้สูงอายุในศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ มีบาง人不ทราบว่ศูนย์บริการ
 ทางสังคมผู้สูงอายุทำหน้าที่อะไรบ้าง ให้ความเห็นว่ เป็นที่พักพิงคนชรา เป็นสถานสงเคราะห์
 คนชรา ส่วนใหญ่เกือบทุกคนให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในการจัด
 บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ทั้งนี้ Reeder, mimeographed กล่าวคือ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม
 ของประชาชน 11 ประการ และประการหนึ่งชี้ให้เห็นว่ บุคคล และกลุ่มบุคคลมักจะเริ่มปฏิบัติ
 เมื่อเขาู้สึกว่าเขาได้รับการสนับสนุนที่ดี พอให้กระทำไปสิ่งนั้น

5.2.3.2 ปัจจัยสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ระยะทาง ความสะดวกในการเดินทาง เวลาว่าง
 ในส่วนของระยะทาง การศึกษาพบว่า ความสะดวกในการเดินทางไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้
 สูงอายุในการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ ปัจจัยด้านเวลาว่างในการเข้าร่วมกิจกรรม มีผลต่อการ
 มีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ ดังเช่น ผู้สูงอายุที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรม
 ในศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ เพราะไม่ว่าง ทำงานบ้าน ดูแลบ้านให้ลูก สอดคล้องกับการ
 วิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของผู้สูงอายุไทยในงานวิจัยของ ทิพาภรณ์ ไพร์อวิล และนุชนาฏ ชู
 ฮันเงาะ (2543) เรื่องกลไกการบริหารระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุไทย ที่กล่าวว่า ผู้สูงอายุส่วน
 หนึ่งช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ร่างกายไม่แข็งแรง มีผลต่อการไปรับการรักษาพยาบาล หรือเข้าร่วมกั
 กรรมต่าง ๆ และผู้สูงอายุยังถูกอดทิ้งให้อยู่บ้าน ดูแลลูกหลาน ขณะที่คนหนุ่มสาวต้องออกจาก
 บ้านไปทำงานทำ ทำให้ไม่สามารถไปร่วมกิจกรรมได้

* 5.2.3.3 ปัจจัยองค์กร หน่วยงาน ผลการศึกษาพบว่า นโยบาย วัตถุประสงค์ บุคลากร
 ลักษณะกิจกรรมของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ มีส่วนส่งเสริมให้ผู้สูงอายุทุกคน ได้มีส่วนร่วม

ในการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกระบวนการการมีส่วนร่วมมาก ลักษณะกิจกรรมที่จัดขึ้นตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการการมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ (ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ดินแดง ศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์) ทั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของศูนย์ ฯ ที่ระบุไว้เป็นลายลักษณ์อักษรที่ว่า เป็นศูนย์กลางที่จะจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์กับผู้สูงอายุ ซึ่งจะเน้นหนักในรูปแบบที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุ ได้มาแสดงความสามารถต่าง ๆ ต่อสาธารณชน เพื่อให้สังคมยอมรับบทบาทของผู้สูงอายุมากขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การดำเนินงานของศูนย์ ฯ ดังกล่าว สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุขององค์การสหประชาชาติในแนวคิดด้านการพัฒนา

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

นโยบายในการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ

1. แนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ ควรเน้น ไปในด้านการศึกษา
2. มีเกณฑ์ในการจำแนกผู้สูงอายุ เพราะ ศักยภาพของผู้สูงอายุไม่เท่ากัน เพื่อให้ผู้สูงอายุที่มีศักยภาพมากกว่าช่วยผู้สูงอายุที่มีศักยภาพน้อย
3. สนับสนุนให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เพราะมีผลดีต่อผู้สูงอายุ

ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ

1. ขยายการจัดบริการออกไปในชุมชนให้ทั่วถึง เพราะ มีผู้ที่ไม่สามารถมารับบริการได้
2. ศูนย์ ฯ ควรมีการประเมินการจัดบริการผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง และนำผลการประเมินไปปรับปรุง เพื่อประโยชน์ของผู้สูงอายุ

แนวทางในการพัฒนา

1. ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของผู้สูงอายุ
2. ให้หน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน สนับสนุน ส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจการดำเนินงานของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำการศึกษาครั้งต่อไป

1. การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุในศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุอื่น ๆ ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน
2. การศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุในศูนย์ กับชมรมผู้สูงอายุอื่น ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาด้านร่างกาย และจิตใจของผู้สูงอายุ

